

VÉDŐHÁLÓ NÉLKÜL

Magyar Helsinki Bizottság

**NŐK ÉS LMBTI EMBEREK A
MAGYAR MENEKÜLTÜGYI
RENDSZERBEN**

Írta: Bakonyi Anikó, Magyar Helsinki Bizottság

© Magyar Helsinki Bizottság, 2018. Minden jog fenntartva.

A kiadvány és egyes részei külön kérelem nélkül terjeszthetők és sokszorosíthatók nem kereskedelmi célú kutatás, tanulmány és tájékoztatás céljából az író és a szerzői jog tulajdonosainak megfelelő feltüntetése mellett.

Kiadó: Magyar Helsinki Bizottság
1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36–38.
www.helsinki.hu

Jelen kiadvány az International Rescue Committee (IRC) által támogatott „A legsérülékenyebbek megsegítése az egyre szűkülő menekültügyi térben” című projekt keretében készült.

Borító kép: @UNHCR/ Balla Zsolt: Magyarország - Afgán menekült nő tejet iszik Röszkénél
Grafikai tervezés: fortin&Bras Studio (gromek)

Összefoglaló

A „Safety-Net Torn Apart” című angol nyelvű jelentés magyar nyelvű összefoglalója

A Magyar Helsinki Bizottság az International Rescue Committee (IRC) támogatásával kutatást végzett azzal a céllal, hogy feltérképezze, megkapják-e a Magyarországon menedéket kérő vagy már nemzetközi védelemben részesített nők és LGBTI (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális) emberek azt a **speciális bánásmódot és odafigyelést, ami őket megilleti** a menekültügyi eljárásban és azt követően, a társadalmi beilleszkedés során.

Magyarországon 2017. március 28-a óta kizárólag a tranzitciónában lehet menedékkérelmet benyújtani, és a kérelem elbírálásnak teljes időtartamát a kérelmezők – a 14 év alatti kísérő nélkül érkező gyermekek kivételével – őrizetben töltik. A kutatás így a menedékkérők tekintetében a 2017. március 28. és december 31. közötti időszakra vonatkozik. Az integráció folyamatát a 2016. június 1. és 2017. december 31. közötti időszakra vonatkozóan vizsgáltuk, lévén 2016. június 1-jén szűnt meg mindenfajta állami integrációs támogatás az elismert menekültek és oltalmazottak számára, merőben új helyzetet teremtve. .

A jelentés alapjául szolgáló kutatómunkát a hatóságokhoz benyújtott közérdekű adatigénylésre adott válaszok, a menedékkérőknek jogi segítséget nyújtó ügyvédekkel, valamint menekültekkel és oltalmazottakkal felvett interjúk, illetve integrációs szolgáltatásokat nyújtó civil szervezetekkel és önkéntesekkel folytatott beszélgetések is segítették.

A vizsgált időszakban a **kérelmezők 94%-a volt őrizetben** a menedékkérelmük elbírálásának teljes időtartama alatt, a magyar-szerb határnál található két tranzitcióna egyikében. Tapasztalataink szerint **maga a fogvatartás okozza a legjelentősebb problémákat**. A tranzitciónára vonatkozóan a kutatás legfőbb megállapításai a következők:

- Magyarországon jelenleg **nem alkalmaz olyan protokollt, ami a menedékkérők sérülékenységét vizsgálná**, illetve felmérné, hogy milyen biztonsági kockázatokat jelenthet egy sérülékeny menedékkérő számára a tranzitciónában való fogvatartás.
- A tranzitciónában **nincsenek olyan szolgáltatások, amelyek kifejezetten a sérülékeny menedékkérők különleges igényeire lennének szabva**, így nem elérhetőek sem nők, sem LGBTI emberek számára, a speciális helyzetüket figyelembe vevő szolgáltatások.
- Egyik vizsgált csoport **külön elhelyezése sem megoldható** a tranzitciónában, annak ellenére, hogy ennek hiánya jelentős biztonsági kockázatot jelent mindkét csoport számára.
- A tranzitciónában **nincs kialakítva biztonságos, külön tér az ott fogvatartott nőknek**.
- Az életkor-meghatározás nem megfelelő gyakorlata **sérti a gyermekek emberi méltóságát és egyezményesen védett mindenk felett álló érdekét**. Mivel a hibás kor meghatározás eredményével szemben nem lehet jogorvoslattal élni, így a **gyermekek, köztük menedékkérő lányok korlátlan ideig őrizetben maradhatnak a tranzitciónában**.
- A tranzitciónában fogvatartott sérülékeny menedékkérők, köztük kínzástúlélő és traumatizált lányok, nők és LGBTI kérelmezők, igényeihez képest **nem elegendő a rendelkezésre álló pszichoszociális segítségnyújtás** gyakorisága.
- A tranzitciónában dolgozók, beleértve a szociális munkásokat is, **nincsenek kellően felkészítve** arra, hogy beazonosítsák a sérülékeny menedékkérőket, mint például kínzástúlélő és traumatizált nőket LGBTI menedékkérőket, valamint a nemi erőszak áldozatait, ahogy az e csoportok szükségleteinek megfelelő speciális bánásmódról sem kapnak a tranzitciónában dolgozók megfelelő képzést. Ezért egységes megközelítésen és szakmai protokollon alapuló esetkezelés helyett **ad hoc megoldások** születnek a felmerülő problémákra.
- A vizsgált csoportok megfelelő ellátáshoz való hozzáférését nagyban akadályozza a tolmácsolás hiánya a nővérekkel, orvosokkal, pszichológusokkal és szociális munkásokkal folytatott kommunikáció során.

A 14 év alatti kísérő nélküli kiskorúakat a **Fóti Károlyi István Gyermekközpontban** helyezik el, ami a kormány korábban közzétett **tervei szerint 2018 közepén bezár**. A tervezett bezárás közelsége ellenére az érintett felek egyike sem kapott még tájékoztatást az intézmény jövőjéről. Az ezzel járó **bizonytalanság okozza a legnagyobb nehézséget** az összes érintett számára.

- A kutatás megerősítette, hogy Fóton mind a gyerekek gyámjai, mind a Gyermekközpont munkatársai **a gyermekek legfőbb érdekeit szem előtt tartva** járnak el. Ráadásul a helyszínen működő civil szervezetek tevékenységének eredményeként számos szolgáltatás áll a gyermekek rendelkezésére.
- Fóton általában **kevés menedékkérő lány** tartózkodik, de **megfelelő elhelyezésükre** külön figyelmet **fordítanak**, speciális szükségleteiket is figyelem véve.
- A Gyermekközpont munkatársai, a gyermekek gyámjai és a helyszínen dolgozó szakemberek **rendszeres esetmegbeszélések** segítségével biztosítják, hogy a kísérő nélküli kiskorúak a legmegfelelőbb ellátásban részesüljenek ebben az intézményben.

2016. június 1. óta a magyar állam **nem biztosít semmilyen integrációs támogatást** az elismert menekülteknek és oltalmazottaknak azon kívül, hogy 30 napig tartózkodhatnak a Vámoszabadi Befogadó Állomáson. Integrációs szolgáltatásokat az állami segítségnyújtás megszűnését követően **kizárólag civil és egyházi szervezetek** biztosítanak. Ennek fő forrását eddig az Európai Unió Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapjának nemzeti allokációja biztosította. 2018 januárjában ugyanakkor a kormány visszavonta az új ciklusra vonatkozó pályázati kiírást, aminek következményeként a jelenlegi támogatási ciklus végét követően, azaz 2018. június 30-a után **megszűnnek ezek a rendkívül fontos és hiánypótló integrációs szolgáltatások** Vámoszabadiban és Budapesten egyaránt.

- 2017-ben a Vámoszabadi Befogadó Állomáson **átlagosan 10-11 napot töltöttek** az ott elhelyezett menekültek és oltalmazottak, míg 2016-ban még körülbelül 2 hónapot. A különbség oka egyrészt a szabályozás változása, amely már csak legfeljebb 30 nap tartózkodást engedélyez a befogadó állomáson. A gyors távozás másik fő oka a menekültügyi eljárás ideje alatti hosszú fogvatartás a tranzitciónában, ami tovább traumatizálja a kérelmezőket és arra sarkalja őket, hogy minél gyorsabban elhagyják az országot.
- A Vámoszabadi Befogadó Állomáson van lehetőség arra, hogy a nő és LMBTI kérelmezőket illetve menekülteket **külön szobákban helyezték el**. Ugyanakkor az épület adottságai miatt ezeket a szobákat nem lehet elválasztani az épület többi részétől, így lehetetlen védett, biztonságos zónát kialakítani a befogadó állomáson belül. A befogadó állomás transznemű lakói panaszkodtak korábban arra, hogy lakótársaik rendszeresen **szóban zaklatták** őket, egy meleg menedékkérő pedig az örök részéről nehezményezte ugyanezt.
- Hasonlóan a többi befogadó állomáshoz és fogvatartási helyszínhez, itt **sincs kidolgozott eljárásrend** az elhelyezett személyek (köztük nők és LMBTI emberek) speciális sérülékenységének beazonosítására, illetve az ezzel kapcsolatos kockázatok (például bántalmazás, nemi erőszak, stb.) felmérésére és kivédésére.
- 2017 júniusa óta a menekültügyi hatóság **nem engedélyezi a Magyar Helsinki Bizottság számára, hogy a befogadó állomás területén ingyenes jogi segítséget nyújtson**. Ezért azok a menekültek és oltalmazottak, akik igénybe szeretnék venni az ingyenes jogi segítséget az épület előtti úton vagy Budapesten tudnak a Helsinki Bizottság ügyvédjével találkozni.
- A Menedék Egyesület rendszeresen **„Anyá Klubot”** tart a befogadó állomás lakóinak, ami az egyetlen, kifejezetten nőknek szóló program.
- Az önkéntesek rendszeresen kiegészítik a menekülteknek és oltalmazottaknak jutott élelmiszert és tisztálkodószereket, továbbá programokat szerveznek a családoknak. **Jelenlétük létfontosságú**, mivel csak ők tudnak gyorsan és rugalmasan reagálni a felmerülő szükségletekre, mint például bébiétel és pelenka.

Budapesten a **civil és egyházi szervezetek az integrációs szolgáltatások széles skáláját nyújtják**, nagy részüket az EU Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapjának finanszírozásával, ami 2018 júliusától megszűnik. A nő és LGBTI menekültek és oltalmazottak a gyakorlatban is hozzáférnek az általános szolgáltatásokhoz és van néhány olyan, ami kifejezetten az ő szükségleteikre fókuszál. Az alább felsorolt szolgáltatások mindegyikét civil szervezetek biztosítják:

- A menekült és oltalmazott nők részt vehetnek a csak nőknek fenntartott terápiás csoport foglalkozásain, a **női csoport** rendszeres találkozóin, **varrás- és jogatanfolyamon**. A gyermekfelügyelet biztosított a magyarnyelv-órák idejére annak érdekében, hogy a nők is hatékonyan részt tudjanak ezeken venni. A nők **munkaerő-piaci integrációját** egy kifejezetten nőkre szabott oktatási program mozdítja elő.
- Az LGBTI menekülteknek és oltalmazottaknak rendelkezésére áll ingyenes jogi segítségnyújtás. A transznemű menekültek és oltalmazottak **egészségügyi ellátáshoz való hozzáférését** egyéni tanácsadással segítik elő. Ezeket egészítik ki a magyar társadalom érzékenyítésére szolgáló programok is.
- A menekült és oltalmazott nőknek segítő önkéntesek tapasztalatai szerint a **női orvosok elérhetősége** és a tolmácsolás biztosítása döntően javítaná a nők gyakorlati hozzáférését az egészségügyi ellátáshoz.
- Minden szolgáltatást biztosító szervezet egyetértett abban, hogy a nőknek leginkább a **gyermekfelügyelet terén** lenne szükségük több segítségre, míg az LGBTI menekülteknek és oltalmazottaknak számára egy **elfogadóbb társadalom** jelentene jobb integrációs lehetőségeket.

A kutatásban részt vevő menekültek és oltalmazottak egyöntetűen hangsúlyozták a magyar kormány 2015 óta folytatott **gyűlöletkampányainak negatív hatását az életükre**. Menekült nőként lakást vagy állást találni sokkal nehezebb lett a gyűlöletkampányok által **elültetett félelmek** és ellenségesség miatt.

A kutatás megmutatta, hogy az egykor működő magyar menekültügyi rendszer szándékos lerombolása a sérülékeny csoportok tagjait, úgy mint a nőket és az LGBTI embereket kifejezetten súlyosan érintette. A menekültügyi eljárás során **alig részesülnek bármilyen, a speciális sérülékenységüknek megfelelő ellátásban**, az integráció során rendelkezésükre álló segítséget pedig kizárólag nem-állami szereplők biztosítják. A kutatás arra a következtetésre jutott, hogy a nőknek és LGBTI kérelmezőknek, menekülteknek és oltalmazottaknak biztosított **rendszerszintű, állami segítségnyújtás teljességgel hiányzik** mind a menekültügyi eljárás, mind az integráció során. Azzal, hogy 2018 júliusától a civil és egyházi szervezetek már nem tudnak majd szolgáltatásokat nyújtani, **az utolsó védőháló is megszűnik a Magyarországon nemzetközi védelemben részesülők, így a nő és LGBTI menekültek és oltalmazottak számára, teljességgel kiüresítve a nemzetközi védelmet.**